

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקל"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב, ה'תשכ"ו

בלתי מוגה

חלק ב – יו"ל לש"פ שופטים, ה'תשס"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ותשע לבריאה

שנת ה'תשס"ט

מאה ושבע שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע ושנת השישים לנשיאותו

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

לזכות

החתן הרה"ת מנחם מענדל הלוי והכלה מרת חי' מושקא שיחיו סגל

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

כ"ט מנחם-אב, ער"ח אלול, ה'תשס"ט, שנת הקהל

ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' יהושע הלוי וזוגתו מרת שולמית אורה שיחיו סגל

הרה"ת ר' אברהם ישעי' וזוגתו מרת שולמית שיחיו הולצברג

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' מרדכי זלמן הלוי וזוגתו מרת בלומה שיחיו סגל

הרה"ת ר' שלמה אהרן וזוגתו מרת שושנה שיחיו הולצברג

מרת שושנה שתחי' רבקין

פונים אנו בבקשה נפשית לכאוי"א מאני"ש והתמימים שיחיו, ובפרט אלו שהיו בשנים אלו בבית חייו, או קיבלו מכתבים ממשפחתם או מידידיהם, לחפש באוצרותיהם, האם יש מאמרים אלו תח"י, ולשלחם, ע"מ להחזיר, כדי לזכות בהם את הרבים

רשימת מאמרים החסרים לעת-עתה: תשכ"ד – תשכ"ו

ה'תשכ"ד:

להייע מ"ש בפע"ח כו'	ש"פ בראשית, מבה"ח מ"ח (התועדות א)
להייע עיגולים כו'	ש"פ נח, בדרי"ח מרחשון
בשעה שהקדימו	ש"פ במדבר, עחה"ש
ואה"י אצלו אמון	ליל א' דחג השבועות (לפנות בוקר)
מה טובו	ש"פ בלק, י"ז תמוז (נדחה)
קודש ישראל להוי'	ש"פ פינחס, מבה"ח מנחם-אב
אני לדודי	ש"פ תצא, י"ד אלול
אתם נצבים	ש"פ נצבים, כ"ח אלול

ה'תשכ"ה:

?	שבת חול המועד סוכות
כי עמד מקור חיים	ש"פ מקץ, חנוכה, אדר"ח טבת
?	ש"פ ויחי, י"ד טבת
?	ש"פ שמות, כ"א טבת
?	ש"פ בא, ו' שבט
ומשה ניגש	ש"פ יתרו, כ' שבט
ויבא משה	ש"פ משפטים, מבה"ח אדר-ראשון
?	ש"פ תשא, ח"י אדר-ראשון
ויקהל משה	ש"פ ויקהל, פ"ש, מבה"ח אדר-שני
והקרבתם (!)	ש"פ אחרי, מבה"ח וערי"ח אייר
?	ש"פ במדבר, ה' סיון
?	ש"פ נשא, י"ב סיון
?	ש"פ בהעלותך, י"ט סיון
?	ש"פ קרח, ג' תמוז
?	ש"פ פנחס, מבה"ח מנחם-אב
?	ש"פ ראה, אדר"ח אלול
?	ש"פ שופטים, ז' אלול
והי' כי תבוא	ש"פ תבוא, כ"א אלול

ה'תשכ"ו:

האזינו השמים (!)	ש"פ האזינו, י"ג תשרי
תורה צוה	שבת חול המועד סוכות
?	ש"פ מקץ, חנוכה
ויענך וירעיבך ויאכילך	ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב

©

Published and Copyright 2009 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408

Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5769 • 2009

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

סדר ועימוד בתכנת "תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

אחרית שנה", וכמארוז¹³⁵ "כל שנה שרשה בתחלתה (שישראל עושין עצמן רשין בראש השנה לדבר תחנונים ותפלה, כענין שנאמר תחנונים ידבר רש), מתעשרת בסופה, שנאמר מראשית השנה, מרשית (חסר א'¹³⁶) כתיב כו".

וכפי שמבאר אאמו"ר ז"ל¹³⁷, שהענין ד"רשה בתחילתה", ענין המרירות כו', הוא קודם התקיעות, ומיד לאחר התקיעות נעשה הענין ד"מתעשרה בסופה", היינו, שתיכף ומיד עוברים לקו השמחה, ששלימותו בשמע"צ ושמח"ת, וכידוע¹³⁸ ששמע"צ ור"ה משתווים בכמה ענינים כו', אלא שבר"ה העבודה היא בקו המרירות, ובשמע"צ העבודה היא בקו השמחה.

וכשם שהדברים אמורים בנוגע לר"ה, כן הוא גם בכל זמני השנה, בכל חודש ובכל שבוע ובכל יום, בעבודתו של כל אחד מישראל — שלאחרי הענין ד"רשה בתחילה" נעשה תיכף ומיד הענין ד"מתעשרת בסופה".

ויש להוסיף ולהעיר, שלפני הפסוק "מרשית השנה גו'", נאמר כבר "והארץ אשר אתם עוברים שמה גו' למטר השמים תשתה מים"¹³⁹, והיינו, שמיד כאשר נכנסים לעבודה ("הארץ אשר אתם עוברים שמה"), החל מהעבודה דר"ה ("מרשית השנה"), מודיע הכתוב שהתכלית היא השמחה דשמע"צ — שזהו"ע "למטר השמים תשתה מים", שקשור עם שמע"צ שבו מתחילים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן הניגון "צמאה לך נפשי", ואח"כ צוה לנגן הניגון "שאמיל", "אבינו מלכנו", "ניעט ניעט ניקאָוואָ".

לאחרי אמירת ברכה אחרונה, נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א את המזונות עבור ה"מלוה מלכה", והתחיל לנגן הניגון "כי בשמחה תצאו".

לאחרי תפלת מנחה, התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניע זשוריצ'י כלאָפּצי".

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ שופטים הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהשיחות שנאמרו בהתוועדות ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב ה'תשכ"ו, הנחה בלתי מוגה (חלק הראשון י"ל לש"פ ראה, מבה"ח אלול).

*

ויה"ר שזוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורגנו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק ראה, מבה"ח אלול, ה'תשס"ט, שנת הקהל
מאה ושבע שנה להולדת כ"ק אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע
ברוקלין, נ.י.

— • —

יג. נהוג לאחרונה ללמוד פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י, על יסוד הכלל שפירוש רש"י הוא פשוטם של כתובים, כמ"ש רש"י כמ"פ "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא"⁶⁶, "והדרשה תידרש"⁶⁷.

וכידוע גודל מעלת פירוש רש"י על התורה, כדאייתא בספרים⁶⁸ שרש"י התענה תרי"ג תעניות כדי שיתקבל פירושו כו', וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם רבותינו נשיאנו, שמילא את מקומם, שפירוש רש"י על התורה הוא "יינה של תורה"⁶⁹.

ובפרט שישנה התקנה ללמוד בכל יום פרשה חומש עם פירוש

(66) בראשית ג, ח.

(67) וארא ו, ט.

(68) שה"ג (להחיד"א) מע' רש"י. צרור

המור בתחלתו.

(69) סה"ש תרצ"ז ס"ע 197 (נעתק ב"היום

יום" כט שבט).

(60) ישע"י סא, ה.

(61) תרל"ז — בתחלתו (פ"א-ג), ובסופו

(פקב"ט ואילך).

(62) בשלח יד, ה.

(63) ישע"י נב, יב.

(64) זח"ב פח, סע"ב.

(65) ראה המשך תרס"ו בסופו (ע' תקמה).

(138) ד"ה ביום השמע"צ תרצ"ה פכ"ו

(סה"מ קונטרסים ח"ב שלט, א). — נעתק

ב"היום יום" כב תשרי, שמע"צ. וראה גם תר"מ

— רשימת היום"ע' שג.

(139) פרשתנו שם, יא.

(135) ר"ה טז, ריש ע"ב (ובפרש"י).

(136) ראה בעה"ט עה"פ. וראה גם תניא

אגה"ק סוסי"ד.

(137) במכתבו מעיה"כ"פ תרצ"ט — נדפס

לאח"ז בלקוטי לוי"צ אג"ק ע' תכא. וראה גם

התוועדויות תנש"א ח"א ס"ע 64 ואילך. וש"נ.

רש"י, נוסף על החיוב "לקרות לעצמו בכל שבוע ושבוע פרשת אותו השבוע שנים מקרא ואחד תרגום", שבימינו אלו שהלשון המדוברת אינה לשון תרגום כפי שהי' בזמן החורבן, "הקורא ב' פעמים מקרא ובפעם ג' חוזר ולומד כל הפרשה עם פירוש רש"י. . הרי זה מועיל יותר מהתרגום, שהוא מפרש יותר"⁷⁰.

ולא כדעת אלו שאומרים שאין צורך (ומה גם שאין לו פנאי...) לעיין ולדייק בפירוש רש"י על התורה, שהרי אין זה כמו פירוש התוספות וכיו"ב, כי אם פירוש ע"ד הפשט בלבד, והא ראוי, שהרי לומדים זאת ב"חדר" עם ילדים קטנים שעדיין לא הגיעו ללימוד הגמרא, ורק בכדי לצאת י"ח קיום תקנת רבינו נשיאנו ה"ה לומד פירוש רש"י באופן ד"גמרא גמור זמורתא תהא" (אומר השמועה בזמירה בעלמא, בלא צורך)⁷¹, מבלי לידע אפילו הפירוש הפשוט...

אלא כפי האמת — שכאשר מסתכלים קצת בפירוש רש"י, אפילו ללא עיון, רואים בעליל שרש"י רוצה לומר דבר-מה, וזה מעורר לעיין ולהתבונן בפרטי הדברים שבפירוש רש"י. וכמו בפרשתנו, שמצינו בפירוש רש"י אריכות גדולה, ובשינוי מדברי המדרש וכו', כדלקמן.

יד. על הפסוק⁷² "ואשר עשה לדתן ולאבירים. . אשר פצתה הארץ את פי' ותבלעם ואת בתיהם ואת אהליהם ואת כל היקום אשר ברגליהם בקרב כל ישראל" — מעתיק רש"י את התיבות "בקרב כל ישראל", ומפרש: "כל מקום שהי' אחד מהם בורח, הארץ נבקעת מתחתיו ובולעתו, אלו דברי רבי יהודה. אמר לו רבי נחמ"י, והלא כבר נאמר ותפתח הארץ את פי', ולא פיותי, א"ל (ר"י) ומה אני מקיים בקרב כל ישראל, א"ל (ר"נ) שנעשית הארץ מדרון כמשפך, וכל מקום שהי' אחד מהם, הי' מתגלגל ובא עד מקום הבקיעה".

וצריך להבין:

א) הפסוק "ואשר עשה לדתן ואבירים וגו' אשר פצתה הארץ את פי' ותבלעם גו' בקרב כל ישראל" — מובן בפשטות — שמאורע הבליעה הי' "בקרב כל ישראל" (בגלוי לעין כל), ומהו הקושי בפשוטו של מקרא, שבגלל זה זקוק רש"י לאריכות הפירוש בנוגע לאופן הבליעה, כדעת ר"י או כדעת ר"נ ?

(70) שו"ע אדה"ז או"ח סרפה ס"א-ב. ובכ"מ.
(71) לשון הש"ס — שבת קו, ב (ובפרש"י). (72) יא, ו.

וענין זה קשור גם לכללות פרשת עקב, שהיא א' משבעה דנחמתא, שמתחילים לאחר גודל הירידה דתשעה באב, ומיד לאחר"ז בא היו"ט דחמשה עשר באב, שעליו אמרו רז"ל¹²⁸ "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים":

לכאורה: יו"ט גדול כזה הי' צריך להיות לאחר שבעה דנחמתא, ולאחרי ר"ה ויוהכ"פ, חג הסוכות, שמע"צ ושמח"ת, ולא מיד לאחר תשעה באב?

אך הענין הוא — שהיא הנותנת — כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹²⁹ (ולפנ"ז גם בדרושי הצ"צ¹³⁰), שדוקא לאחר תשעה באב, שזוהי ירידה הכי גדולה שאין למטה ממנה — הנה מיד לאחר"ז נעשה היו"ט היותר גדול דחמשה עשר באב, שהוא נעלה יותר גם מהיו"ט דחג הפסח וחג הסוכות (וכמו העילוי דיוהכ"פ לאחר חטא העגל דוקא).

וזהו גם שפרשת עקב — שהיא פרשת הברכות (כנ"ל בארוכה) — באה לאחר תשעה באב דוקא.

ומפרשת עקב באים לפרשת ראה: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה", החל מהענין דראיית אלקות — "ראה אנכי", שזהו ע"י פנימיות התורה — "לפניכם"¹³¹ — שנתגלה בתורת החסידות ע"י רבותינו נשיאינו, שהם מראים לו אלקות כו'.

* * *

כו. יום עשרים באב הוא ארבעים יום קודם ראש השנה, יום ברוא אדה"ר — ע"ד הענין ד"ארבעים יום קודם יצירת הולד"¹³². ולכן מצינו מנהגים מיוחדים אצל כמה מקובלים בנוגע לעשרים באב, בשייכות לר"ה¹³³.

ויש לקשר זה עם מש"נ בפרשת השבוע¹³⁴ בנוגע לארץ ישראל: "ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך מרשית השנה ועד

(128) תענית כו, ב (במשנה).
(129) ד"ה נחמו עת"ר — י"ל בקונטרס
בפ"ע (אור לועש"ק, כ"ף מנ"א שנה זו),
ולאח"ז בסה"מ עת"ר ע' ריח ואילך.
(130) אוה"ת ואתחנן (כרך ו) ע' ב'קצו
ואילך. נ"ך (כרך ב) ע' א'צו.
(131) ראה ד"ה אנכי עטר"ת (סה"מ
עטר"ת ע' תרי ואילך). תרצ"ב (סה"מ תרצ"ב
ע' שצו ואילך). וראה גם אוה"ת פ' ראה ע' תרמח.
(132) סוטה ב, א. וש"נ. וראה ברכות ס,
א. וראה גם שיחת כ"ף מנ"א דאשתקד ס"ב
(תו"מ ח"ו... ואילך). וש"נ.
(133) ראה שיחת כ"ף מנ"א תשי"ט סל"ט
(תו"מ חכ"ו ע' 201). וש"נ.
(134) יא, יב.

עוסק עתה בהבנת כללות הענין, מבלי לדייק בכל פרט ופרט ("ניטאָ וואָס צו קוועטשן זיך, אַ קנייטש אַ הער אָדער אַ קנייטש אַ היץ"), ורק לאחר הבנת כללות הענין לאשורו, אזי יחשוב גם אודות פרטי הדברים.

ואילו שיטת ר"נ היא — שאי אפשר לבנות בנין ללא יסוד; כאשר אין יסוד, אין בנין, ולכן צריך לכל לראש לברר כל פרט לאשורו, ורק לאחר כן — לחשוב אודות כללות הענין.

כה. וע"פ הידוע ש"שמא מילתא היא"¹²⁵, יש לקשר זה גם עם שמותיהם — רבי יהודה ורבי נחמי:

נחמי — הוא מלשון נחמה, והרי ענין הנחמה הוא לא בפעם אחת, אלא לאט לאט, שלכן אומרים "נחמו נחמו עמי", ודוקא באופן כזה נעשית היציאה מהגלות, ולא בפעם אחת, שאז הרי זה למעלה מכלי המקבל. — בודאי צריכים כל בני"י לצאת מהגלות, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"¹²⁶, וגם "בצאננו ובבקרנו", אלא שזהו רק בסופו של דבר, ואילו ההתחלה היא לאט לאט, וכמשל הטובל במקוה, שלא נכנס כולו בבת אחת, אלא לאט לאט, חלק מגופו ועוד חלק כו', עד שנכנס כולו.

ואילו יהודה — הוא מלשון הודאה, שבה מודגש כללות הענין, כפי שהוא למעלה מהתחלקות לפרטים.

ובהתאם לכך, שיטת רבי יהודה היא ללמוד לכל לראש כללות הענין, ואילו שיטת רבי נחמי היא שצריך ללמוד לאט לאט, פרט אחר פרט כו'.

כו. והנה, בפירוש רש"י, שיש בו גם "יינה של תורה", פנימיות התורה — מקדים רש"י פירושו של ר"י לפירושו של ר"נ.

ומזה מובן גם בנוגע לענין הגאולה — שלכל לראש צריכה להיות הגאולה של כללות ישראל, "בנערינו ובזקנינו גו'", ורק אח"כ לתקן את הפרטים (אם עדיין יהי' צורך בכך).

וכמודגש בלשון הכתוב: "בקרב כל ישראל", שזהו כללות ענין השלום והאחדות; ובזה גופא — לא רק בנוגע לענינים רוחניים, קיום התורה ומצוותי', אלא כפי שנמשך גם ב"כל היקום אשר ברגליהם", "ממונו של אדם שמעמידו על רגליו", אבל לא באופן ד"עושר שמור לבעליו לרעתו"¹²⁷ ח"ו, כי אם באופן הטוב.

(125) ראה ברכות ז, ב. יומא פג, ב. זהר (126) בא יו"ד, ט. ח"א ו, סע"א. ח"ב קעט, סע"ב. ועוד. (127) קהלת ה, יב. וראה סנהדרין שם.

והגע עצמך: בפרשת קרח שבה אירע מאורע הבליעה — לא נחית רש"י לפרש כיצד הי' אופן הבליעה; ואילו בפרשתנו, שמשו רבינו חזר ומזכיר אודות מאורע הבליעה יחד עם שאר המאורעות שאירעו לפניו — מאריך רש"י לפרש אופן הבליעה! ועכצ"ל, שבפרשתנו יש קושי בפשטות הכתובים שמתיישב ע"י פירוש רש"י בנוגע לאופן הבליעה. וצריך להבין מהו הקושי בפשש"מ, וכיצד מתיישב ע"י פירוש רש"י.

ב) בנוגע לב' הפירושים דר"י ור"נ — הנה לכאורה אפשר לומר שמשמעות הלשון "אלו דברי רבי יהודה" הוא, שכך אומר ר"י, אבל אין זה פשוטו של מקרא. ובפרט שר"נ הקשה על דבריו ממש"נ "ותפתח הארץ את פי", ולא פיותי', ולכן מפרש "בקרב כל ישראל" באופן אחר, ולא מצינו שר"י השיב לו, ומשמעות הדברים, שר"י חזר בו.

וע"ד שמצינו בגמרא במסכת זבחים⁷³ בפלוגתת ר"י ור"נ בנוגע לעולה הבאה מן המותרות, "שלא יהיו כהנים זכאין בעורה, דברי רבי יהודה, אמר לו רבי נחמי" .. א"כ ביטלת מדרשו של יהודע הכהן כו", ואמרינן שר' יהודה "הדר בי", "דקאמרי לי' א"כ ביטלת כו', ולא אהדר להו מיד"⁷⁴.

אבל בפירוש רש"י אי אפשר לומר כן, שהרי אין ענינו של רש"י להביא דברי רז"ל, כי אם לפרש פשוטם של כתובים (שלכן לא הביא דברי ר"י ור"נ בפ' קרח, כי אם בפרשתנו דוקא, כנ"ל), ואם פירושו של ר"י אינו מתאים לפשש"מ (ועאכו"כ אם ר"י חזר בו) — לא הי' רש"י מביא את דבריו בפירוש הכתוב, אלא הי' מביא רק את הפירוש של ר"נ, כיון שזהו הפירוש היחידי בפשש"מ, וגם לא הי' צריך להזכיר את שמו, כדרכו בכ"מ שמביא בפשש"מ מדברי רז"ל מבלי להזכיר שמם. ועכצ"ל, שב' הפירושים הם בפשש"מ.

וצריך להבין: מדוע לא מספיק בפשש"מ פירוש אחד, אלא יש צורך בשני הפירושים?

וליתר דיוק: הקושי בפירושו של ר"י — נתפרש בדברי ר"נ ("והלא כבר נאמר ותפתח הארץ את פי", ולא פיותי'); אבל מהו הקושי בדברי ר"נ, שבגלל זה לא מסתפק רש"י בפירושו, אלא מביא גם פירושו של ר"י, ולא עוד אלא שמקדימו לפירושו של ר"נ?

וגם צריך להבין מהו הטעם שרש"י מזכיר את שמותיהם של ר"י ור"נ, ולא אומר "יש מרבתינו אומרים כו' ויש אומרים כו'", כדרכו

(74) פרש"י שם.

(73) קג, א.

בכ"מ⁷⁵ (אא"כ יש צורך להבהיר דבר מה בפשוטו של מקרא, עי"ז שיודעים מי הוא בעל המאמר, כמדובר כמ"פ⁷⁶).

ג) מקורו של רש"י לפירושים של ר"י ור"נ הוא במדרש⁷⁷, אבל רש"י משנה ומוסיף (בפירושו של ר"י) ענין שלא נזכר במדרש: "כל מקום שהי' אחד מהם בורח, הארץ נבקעת מתחתיו וכולעתו".

טו. וממשיך רש"י ומעתיק את התיבות "ואת כל היקום אשר ברגליהם", ומפרש: "זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו".

וצריך להבין:

תיבת "היקום" — למד כבר הבן חמש למקרא בפ' נח: "ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי"⁷⁸, "וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים"⁷⁹, ורש"י לא הוצרך לפרש תיבה זו (כשם שאינו צריך לפרש כו"כ תיבות המובנות לבן חמש למקרא), כיון שפירושה מובן בפשטות לבן חמש למקרא שיודע לשון הקודש שבה היו מדברים בימיו.

ועפ"ז יש לפרש לכאורה גם תיבת "היקום" שבפרשתנו — שקאי על כל הבהמות כו' של דתן ואבירם, והיינו, שנוסף לכך שהארץ בלעה את דתן ואבירם, "ואת בתיהם", שפירושו, בני ביתם [כפי שרש"י פירש כבר בפ' ויגש⁸⁰: "בית פרעה", "כלומר עבדיו ובני ביתו, ואין זה לשון בית ממש", ועד"ז כאן, שאי אפשר לפרש "בתיהם" כפשוטו, שהרי לאח"ז נאמר "ואת אהליהם", ועכ"ל שפירושו בני ביתם] — בלעה הארץ גם את בהמותיהם כו'.

ואכן מצינו בפירוש האבן עזרא (שגם הוא מפרש פשוטו של מקרא): "ואת כל היקום", "שם כלל", וכפי שפירש בפ' נח: "מלת יקום כלל לכל חי שהוא על האדמה".

[אלא, שדרכו של האבן עזרא לחזור ולפרש גם מה שפירש כבר לפני"ז, ואילו רש"י סומך על מה שפירש כבר ואינו חוזר ומפרש עוד הפעם — כדמוכח מזה שרש"י אינו מפרש ש"בתיהם" היינו "בני ביתם" (כמו האבן עזרא שמפרש "ואת בתיהם, הם נשיהם ובניהם"), כיון שכבר פירש זאת בפ' ויגש].

75) ראה — לדוגמא — וירא כב, א. תשוב.
76) משפטים כא, כג.
77) במדבר"ר פ"ח, יג. יל"ש קרח רמז
78) ז, ד.
79) שם, כג.
80) מה, ב.

ושת"י, ולא רק בנוגע לעצמו, מפני שנזהר ביותר מענינים של מותרות כו', אלא גם כשהוצרך ליתן מאכל לעני — שזהו"ע של מצות צדקה, שגדלה מעלתה ביותר, כמארו"ל¹¹⁶ "שקולה צדקה כנגד כל המצוות" — לא הי' יכול ליתן יותר מאשר עדישים, שזהו מעמד ומצב של צמצום באין ערוך לגבי המעמד ומצב של ר"י.

ובהתאם לכך הי' גם החילוק ביניהם בדרך הלימוד:

ובהקדמה — שכיון שכל דבר הוא בהשגחה פרטית, ובפרט כשמדובר אודות תנאים, שהיו בעלי נשמות גבוהות כו', הרי מובן, שהעניות כפשוטה קשורה גם עם ענינים רוחניים — לימוד התורה וכו', ובפרט כשמדובר אודות לימוד תושבע"פ, בחי' מלכות¹¹⁷, דלית לה מגרמה כלום¹¹⁸, שזהו"ע של עניות, ומה גם שמדובר אודות הזמן שלאחרי החורבן [כפי שמשמע מדברי הגמרא במסכת סנהדרין¹¹⁹ שר"י ור"נ היו בין התלמידים שסמך ר"ע, והרי זה הי' לאחרי החורבן (וכנראה שזוהי גם הסיבה שהיו עניים)], כך, שכללות הלימוד הוא כמו "תלמודה של בבל", שעז"נ¹²⁰ "במחשכים הושיבני".

ועפ"ז י"ל, שר"י, שהעניות שלו היתה רק בנוגע לבגדים, ולא בנוגע לאכילה ושת"י, שהי' אוכל לא רק עדישים, אלא גם בשר שמן ויין ישן — הי' דרך לימודו באופן של הרחבה [ולהעיר גם ממ"ש רבינו הזקן בתניא¹²¹: "האוכל בשרא שמינא דתורא ושותה יין מבושם להרחיב דעתו לה" ולתורתו, כדאמר רבא¹²² חמרא וריחא כו'"], וכפי שמצינו בגמרא¹²³: "האי דלא אמרי לך באורתא, דלא אכלי בשרא דתורא" (לא דקדקתי טעמו של דבר¹²⁴); ואילו ר"נ, שהעניות שלו היתה גדולה ביותר, גם בנוגע לאכילה ושת"י — הי' דרך לימודו באופן של צמצום.

וכאמור, שבהתאם לכך פליגי גם בפירוש הפסוק "בקרב כל ישראל":

ר"י מפרש ש"כל מקום שהי' אחד מהם בורח הארץ נבקעת מתחתיו וכולעתו", שעפ"ז מובן היטב כללות הענין, שכל בני"י ראו את מאורע הבליעה, בהתאם לתוכן כללות הפרשה: "וידעתם היום כי לא את בניכם אשר לא ידעו ולא ראו גו' כי עיניכם הוראות גו'". וכאשר ר"נ אומר לו "והלא כבר נאמר ותפתח הארץ את פי", ולא פיותי" — משיב לו ר"י: הנני

116) ב"ב ט, א. וראה תניא פל"ז (מח, ב).
117) תקו"ז בהקדמה (יז, א).
118) זח"א רמט, ב. ובכ"מ.
119) יד, רע"א.
120) איכה ג, ו. וראה סנהדרין כד, א.
121) פ"ז.
122) יומא ע, ב. וש"נ.
123) ב"ק עא, סע"ב ואילך.
124) פרש"י שם.

אזי לימודו באופן של גבורה וצמצום, ובלשון החסידות: התחלקות לפרטים, שכל פרט ופרט יהי' מדויק בתכלית.

ומזה מובן גם בנוגע לחילוק הנ"ל שבין ר"י ור"נ בשיטת הלימוד — כמובן מהמסופר בגמרא אודות אורח חייהם, שאצל ר"נ הי' מעמד ומצב של צמצום לגבי מעמדו ומצבו של ר"י.

ובהקדמה — ששניהם היו קבצנים, לא עלינו, אבל בעניות גופא יש חילוקי מדרגות, כפי שמצינו במדרש¹¹⁰ פרטי החילוקים בין שמונה השמות שנקראו לעני: "עני אביון כו' דך וכו'" [כשם שבעשירות גופא יש חילוקי דרגות, וכפי שרואים גם בארצות-הברית בנוגע לתשלום המיסים, שיש שחייבים לשלם 98 אחוז, ויש שחייבים לשלם 50 אחוז, וכו' ב"ב], ואצל ר"נ הי' צמצום גדול יותר שלא בערך לגבי הצמצום שהי' אצל ר"י, כדלקמן.

כד. במסכת נדרים¹¹¹ מצינו סיפור אודות רבי יהודה:

"זימנא חדא גזר רבן שמעון בן גמליאל תעניתא, רבי יהודה לא אתא לבי תעניתא, אמרין לי, לא אית לי' כסויא", כמסופר לפנ"ז, ש"דביתהו דרבי יהודה נפקת נקטת עמרא עבדה גלימא דהוטבי (גלימא חשובה¹¹²), כד נפקת לשוקא מיכסיא ביי, וכד נפיק רבי יהודה לצלויי הוה מיכסי ומצלי".

ובמסכת כתובות¹¹³ מצינו סיפור אודות רבי נחמ"י:

"ההוא דאתא לקמי' דרבי נחמ"י, אמר לי' (ר"נ) במה אתה סועד (מה אתה רגיל לאכול בסעודתך¹¹⁴), אמר לי' בבשר שמן ויין ישן, (אמר לו ר"נ) רצונך שתגלגל עמי בעדשים, גלגל עמו בעדשים ומת" (כיון שלא הי' רגיל לאכול עדשים).

ונמצא, שאף שאצל שניהם הי' מעמד ומצב של עניות — הנה העניות של ר"י היתה רק בנוגע לבגדים חשובים [שהרי בגדים רגילים, כנראה היו לו, אלא שכדי לילך "לבי תעניתא" לפי פקודת רשב"ג, הוצרך לבגדים חשובים (וע"ד שבגדי ת"ח צריכים להיות נקיים בתכלית, ועד ש"ת"ח שנמצא רבב על בגדו כו'¹¹⁵)], אבל לא בנוגע לאכילה ושתי'; משא"כ אצל ר"נ הי' מעמד ומצב של עניות אפילו בנוגע לאכילה

וגם מ"ש "היקום אשר ברגליהם" — מובן בפשטות שפירושו כמו "העם אשר ברגליך"⁸¹, שפירושו, "ההולכים אחר עצתך והלוכך"⁸², ועד"ז בנדו"ד, ש"היקום אשר ברגליהם" הם הבהמות כו' שנמשכים אחריהם. וא"כ, למה הוצרך רש"י לפרש "ואת כל היקום אשר ברגליהם", ולא עוד אלא שמפרשו באופן אחר לגמרי מתיבת "היקום" שבפ' נח — "זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו"?!

ובפרט שלפי פירוש רש"י "זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו", צריך לדחוק הפירוש דתיבת "היקום" — שאין זה הדבר עצמו (כמו בתיבת "היקום" שבפ' נח, שהאדם, הבהמה, הרמש ועוף השמים, כל "אשר עשיתי", הם היקום עצמו), אלא זהו דבר שעושה "יקום" (קימה ועמידה) באדם, שמעמיד את האדם על רגליו!

טז. גם צריך להבין:

בכתוב נאמר "ואת כל היקום אשר ברגליהם (ואח"כ) בקרב כל ישראל". ואילו רש"י מפרש תחילה "בקרב כל ישראל", ואח"כ מפרש (מ"ש לפנ"ז) "ואת כל היקום אשר ברגליהם"?!

יש מפרשים⁸³ הטעם שרש"י מפרש תחילה "בקרב כל ישראל", משום "דקאי ג"כ על הקרא וידעתם"⁸⁴, שראוי לקבל תוכחתו מאחר אשר ראיתם כל האותות אשר עשה במצרים ואשר עשה לכם במדבר, ואשר עשה לכם בשעת בליעתן של דתן ואבירם שנבלעו בקרב כל ישראל, ולכן מפרש רש"י תחילה "בקרב כל ישראל", בהמשך לפירושו על הפסוק "וידעתם היום", "תנו לב לדעת ולהבין ולקבל תוכחת" (ואח"כ חוזר לפרש מ"ש לפנ"ז, "ואת כל היקום אשר ברגליהם").

אבל באמת, גם אם רש"י לא הי' משנה סדר הכתובים ומפרש תחילה "ואת כל היקום אשר ברגליהם", הרי מובן בפשטות הכתובים ש"בקרב כל ישראל" מוסב על המקרא האמור למעלה "וידעתם היום גו'", ומה גם שבפסוק שלאח"ז, "כי עיניכם הרואות גו'", מפרש רש"י להדיא ש"מוסב על המקרא האמור למעלה כי לא את בניכם אשר לא ידעו וגו' כי אם עמכם אשר עיניכם הרואות וגו'".

וכאמור כמ"פ, שכל ענינים אלו צריכים להיות מובנים בפשטות

(83) שפ"ח כאן.

(84) פסוק ב'.

(81) בא יא, ח.

(82) פרש"י עה"פ. וראה גם פרש"י ויצא ל, (84) פסוק ב'.

ל.

(113) סז, ב.

(114) פרש"י שם.

(115) שבת קיד, א.

(110) ויק"ר פל"ד, ו. מדרש משלי כב.

(111) מט, סע"ב.

(112) פי' הר"ן שם.

לבן חמש למקרא, שכאשר יש לו קושיא בפשוטו של מקרא, אינו יכול להירדם בלילה⁸⁵...

יז. ויש לומר הביאור בכל זה⁸⁶:

כאשר הבן חמש למקרא לומד את הפסוק "ואשר עשה לדתן ולאבירים גו' אשר פצתה הארץ את פי' ותבלעם גו'" — מתעוררת אצלו קושיא: דתן ואבירים היו אמנם מעורבים במחלוקת, אבל הראש והעיקר הי' קרח, וכמ"ש⁸⁷ "ויקח קרח גו'", ואילו דתן ואבירים רק "נשתתפו עם קרח במחלוקתו"⁸⁸, וא"כ, היתכן שבכתוב נזכר רק "ואשר עשה לדתן ולאבירים", ואילו קרח עצמו — שהי' בעל המחלוקת — לא נזכר כאן?! לכאורה הי' אפשר לתרץ לפי הדעה בגמרא⁸⁹ שקרח לא הי' מן הבלועים, ולכן לא נזכר בפרשתנו בסיפור המאורע "אשר פצתה הארץ את פי' ותבלעם". אבל: נוסף לכך שעדיין נשארת הקושיא לפי המ"ד שגם קרח הי' מן הבלועים, ע"פ פש"מ הי' קרח מן הבלועים, כמפורש בקרא⁹⁰: "ותפתח הארץ את פי' ותבלע אותם (דתן ואבירים) ואת קרח".

[ועד"ז בנוגע לבני קרח — שע"פ פש"מ נבלעו גם הם, כמ"ש⁹¹ "ותפתח הארץ את פי' ותבלע גו' ואת כל האדם אשר לקרח", וכפי שפירש רש"י על הפסוק "ובני קרח לא מתו"⁹², ש"בשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם, לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגהינם וישבו שם", והיינו, שגם הם נבלעו, אלא שאח"כ "נתבצר להם מקום כו"⁹³. ויש לומר, שלכן לא נזכרו בכתוב (נוסף לכך שמלכתחילה אין הכרח להזכירם כמו קרח שהי' בעל המחלוקת), כיון "אסור לומר לבעל תשובה זכור מעשיך הראשונים"⁹⁴].

יח. ויש לומר, שהתירוץ על זה פשוט ביותר, עד כדי כך שרש"י אינו זקוק לפרש זאת, כיון שהבן חמש למקרא מבין זאת מעצמו:

(85) כ"ק אדמו"ר שליט"א העיר בבת-שחוק: ולא כמו אלו שנרדמים אפילו עתה, באמצע היום...
(86) בהבא לקמן — נכלל גם המשך הדברים שנתבאר בפירוש"י זה בשיחת ש"פ ראה.
(87) ר"פ קרח.
(88) פרש"י עה"פ.
(89) סנהדרין קי, א.
(90) פינחס כו, י"ד.
(91) קרח טז, לב.
(92) פינחס שם, יא. — נת' בלקו"ש חל"ג ע' 170 ואילך.
(93) ראה שפ"ח ומשכיל לדוד עה"פ.
(94) ב"מ נח, ב (במשנה). רמב"ם הל' תשובה ספ"ז. הל' מכירה פ"ד הי"ג. טושו"ע חו"מ סרכ"ח ס"ד. שו"ע אדה"ז שם הל' אונאה כו' סכ"ח. וראה גם פרש"י קדושים יט, לג.

מאדמים, ועוד למעלה ממנו מכסה עורות תחשים. . אלו דברי רבי נחמ"י. ולדברי רבי יהודה, מכסה אחד הי' חציו של עורות אילים מאדמים וחציו של עורות תחשים".

אמנם, אין להוכיח דבר מפלוגתא זו, כי הגירסא בפירוש רש"י היא להיפך מגירסת הגמרא בפרק אין מדליקין¹⁰⁶: "רבי יהודה אומר שני מכסאות היו כו', רבי נחמ"י אומר מכסה אחד הי'", ויש לברר אם זהו בגלל שלרש"י היתה גירסא אחרת בגמרא, או שנפלה טעות בהעתקת פירוש רש"י.

אבל יש גם פלוגתא של ר"י ור"נ שהובאה בפירוש רש"י בפ' האזינו¹⁰⁷:

"רבי יהודה דורש כולה כנגד ישראל, ורבי נחמ"י דורש את כולה כנגד העובדי כוכבים. רבי יהודה דורשה כלפי ישראל. . כי¹⁰⁸ גוי אובד עצות המה, אבדו תורתי שהיא להם עצה נכונה, ואין בהם תבונה, להתבונן איכה ירדוף וכו'. ורבי נחמ"י דורשה כלפי העובדי כוכבים, כי גוי אובד עצות המה כמו שפירשתי תחלה כו'".

וההסברה בזה:

"כי גוי אובד עצות המה ואין בהם תבונה" — קאי בפשטות על עכו"ם, ולא על בני"י, דכיון שבנ"י קיבלו התורה ש"היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"¹⁰⁹, הרי אי אפשר לומר עליהם ש"אין בהם תבונה".

אמנם, כיון שכללות הפרשה מדברת אודות בני"י, ס"ל לר"י שגם הפסוק "כי גוי אובד עצות המה ואין בהם תבונה" קאי על בני"י, ובהכרח לדחוק ולפרש "אבדו תורתי שהיא להם עצה נכונה וכו'"; ואילו ר"נ ס"ל שלכל לראש יש להתייחס לפסוק פרטי זה, ולכן יש לפרשו כפשוטו, שקאי על עכו"ם, גם אם אין זה מתאים עם כללות הפרשה שמדברת אודות בני"י.

כג. והנה, החילוק בין ב' שיטות הנ"ל באופן הלימוד, אם נוגע יותר כללות הענין או הפרטים שבו — הוא מצד טבע ותכונות האדם: מי ששכלו רחב — לוקח תחילה כללות הענין, הפלאת הענין ("די רייכקייט"), ואח"כ חוזר לפרט הדברים; ומי ששכלו מצומצם יותר —

(106) שבת כח, א.
(107) לב, מג. — כ"ק אדמו"ר שליט"א
(108) שם, כח.
(109) ואתחנן ד, ו.
לפתוח החומש ולראות פירוש רש"י זה בפנים.
אמר, שכיון שזהו בחומש דברים, יכול הקהל

הקושי בפירושו של ר"נ הוא בענין שנוגע (לא רק לפירוש התיבות "בקרב כל ישראל", אלא גם) לכללות הפרשה — שהרי מש"נ "בקרב כל ישראל" הוא בהמשך לתוכן כללות הפרשה: "וידעתם היום כי לא את בניכם אשר לא ידעו ולא ראו גו' כי עיניכם הוראות את כל מעשה ה' הגדול אשר עשה", וכן גם בנוגע למאורע ש"פצתה הארץ את פי גו'", שהי' זה "בקרב כל ישראל", היינו, שכל ישראל ראו זאת (כנ"ל ס"כ).

ואילו הקושי בפירושו של ר"י הוא בענין פרטי שבפרשה — שלשון הכתוב הוא "ותפתח הארץ את פי" (לשון יחיד), ולא פיותי (לשון רבים).

ובזה פליגי ר"י ור"נ:

שיטת ר"י — שנוגע לכל לראש לימוד כללות הענין, ולכן מוטב לפרש באופן שכללות הענין יהי' מובן לאשורו, למרות שישאר קושי בפרט מסויים. ובנדו"ד, שכאשר לומדים מ"ש "בקרב כל ישראל", יש להדגיש את הקשר והשייכות לתוכן כללות הפרשה, שמאורע הבליעה הי' באופן שכל בני ראו זאת, ולכן מפרש ר"י ש"כל מקום שהי' אחד מהם בורח הארץ נבקעת מתחתיו וכולעתו", שעפ"ז ראו כל בני את מאורע הבליעה, וזאת, למרות שעפ"ז יוקשה פרט מסויים — מ"ש פ"י, ולא פיותי;

ואילו שיטת ר"נ היא — שהעיקר הוא הלימוד של כל פרט. ובנדו"ד, שיש להתייחס לפרטי הענינים שבפרשה: "ותפתח הארץ את פי", ולא פיותי, ובאופן כזה יש להתייחס גם למ"ש "בקרב כל ישראל" — בתור ענין פרטי בפרשה, שיכול להתקיים גם ע"פ הדיוק במ"ש "ותפתח הארץ את פי", ולא פיותי — "שנעשית הארץ מדרון כמשפך וכל מקום שהי' אחד מהם הי' מתגלגל ובא עד מקום הבקיעה", אף שאין זה מתאים כ"כ כאשר מתבוננים בתוכן כללות הענין.

כב. ובשיטות אלו אזלי ר"י ור"נ בכמה פלוגות, ואין צורך להרחיק ולחפש בש"ס, אלא יכולים למצוא זאת גם בפירוש רש"י על התורה¹⁰⁴:

על הפסוק¹⁰⁵ "ועשית מכסה לאוהל עורות אילם מאדמים ומכסה עורות תחשים מלמעלה", מפרש רש"י: "מכסה אחד של עורות אילים

בסיום הפסוק נאמר "בקרב כל ישראל" — שזהו ענין עיקרי בכללות הפרשה: "וידעתם היום כי לא את בניכם אשר לא ידעו ולא ראו גו' כי עיניכם הוראות את כל מעשה ה' הגדול אשר עשה"⁹⁵, וכן גם בנוגע למאורע ש"פצתה הארץ את פי גו'", שהי' זה "בקרב כל ישראל", היינו, שכל ישראל ראו זאת.

ועפ"ז מובן בפשטות מדוע לא נזכר כאן קרח (אף שהי' מן הבלועים):

בפ' קרח מסופר שמשו רבינו אמר לקרח "אתה וכל עדתך וגו' וקחו איש מחתתו ונתתם עליהם קטורת והקרכתם גו' ואתה ואהרן איש מחתתו גו' ויעמדו פתח אוהל מועד"⁹⁶.

וכיון שקרח הי' בין מקריבי הקטורת — נמצא, שבעת מאורע הבליעה לא הי' במחנה ישראל, ואפילו לא במחנה לוי', אלא במחנה שכינה, ושם גופא — באוהל מועד, שזהו המקום דהקרכת הקטורת. וכיון שהקרכת הקטורת היתה באופן ש"כל אדם לא יהי' באוהל מועד"⁹⁷, נמצא, שמלבד קרח ומאתיים וחמישים איש מקריבי הקטורת לא הי' איש נוכח עמהם. וכיון שהכתוב מדבר אודות מאורע הבליעה שהי' "בקרב כל ישראל", לכן לא נזכר כאן אודות קרח, כיון שבליעתו לא היתה "בקרב כל ישראל".

ועד"ז בנוגע למאתיים וחמישים איש — שגם הנס ש"אש יצאה מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתיים איש מקריבי הקטורת"⁹⁸, לא הי' "בקרב כל ישראל", אלא במקום שבו היתה הקרכת הקטורת.

יט. אבל כאן מתעוררת שאלה אצל הבן חמש למקרא:

כיצד אפשר לומר ש"פצתה הארץ את פי גו' בקרב כל ישראל", בה בשעה שמאורע הבליעה הי' במקום חניית דגל ראובן — "תימנה"⁹⁹, בסמיכות לקהת ובניו החונים תימנה, שלכן נשתתפו עם קרח במחלוקתו¹⁰⁰, ואילו כל שאר השבטים היו "איש¹⁰¹ על מחנהו ועל דגלו"?!

ולכן מפרש רש"י: "כל מקום שהי' אחד מהם בורח" — כטבע האדם שבראותו מצב של סכנה אזי אינו נשאר בד' אמותיו אלא בורח לנפשו, ובנדו"ד, כל אחד מהם ברח לכיון אחר בכל שטח מחנה ישראל

(95) פרשתנו שם, ב"ז.

(96) שם, טז"ח.

(97) אחרי טז, יז.

(98) קרח שם, לה.

(99) במדבר ב, יו"ד.

(100) פרש"י במדבר ג, כט. ר"פ קרח.

(101) לשון הכתוב — במדבר א, נב.

(104) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 264 ואילך. (105) תרומה כו, יד.

שם ע' 267 הערה 28.

— "הארץ נבקעת תחתיו ובולעתו", ובמילא הי' מאורע הבליעה "בקרוב כל ישראל" (מלבד קרח, שכיון ש"עינו הטעתו .. ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו .. (וכ)ששמע מפי משה שכולם אויבים ואחד נמלט .. תלה בעצמו"¹⁰², לא נתיירא, ובמילא לא ברח, אלא נשאר במקום הקרבת הקטורת, ושם נבלע).

וממשיך רש"י: "אלו דברי רבי יהודה", אבל יש על זה קושיא: "אמר לו רבי נחמ"י, והלא כבר נאמר ותפתח הארץ את פי', ולא פיותי'?" ולכן צריך רש"י להביא גם פירושו של רבי נחמ"י — "שנעשית הארץ מדרון כמשפך, וכל מקום שהי' אחד מהם, הי' מתגלגל ובא עד מקום הבקיעה".

אבל לאידך גיסא, יש גם קושיא בפירושו של ר"נ — בקיום מ"ש "בקרוב כל ישראל":

פשטות הכתוב הוא שעצם המאורע ש"פצתה הארץ את פי' ותבלעם" הי' "בקרוב כל ישראל", כפי' ר"י, ש"כל מקום שהי' אחד מהם בורח הארץ נבקעת תחתיו ובולעתו", כך, שכל ישראל ראו את הבליעה עצמה שהיתה ב"כל מקום שהי' אחד מהם"; משא"כ לפי' ר"נ — ראו כל ישראל רק "שנעשית הארץ מדרון כמשפך", אבל לא כולם ראו איך ש"פצתה הארץ את פי' ותבלעם", כיון שהבליעה לא היתה ב"כל מקום שהי' אחד מהם", אלא "הי' מתגלגל ובא עד מקום הבקיעה". ולכן צריך רש"י להביא את שני הפירושים.

כ. והנה, ע"פ דברי רש"י בפירוש "בקרוב כל ישראל", נמצא, שהי' נס מיוחד בנוגע ל"כל אחד מהם": לפי' ר"י — "הארץ נבקעת תחתיו ובולעתו", ולפי' ר"נ — "נעשית הארץ מדרון כמשפך" וכל אחד מהם "הי' מתגלגל ובא עד מקום הבקיעה".

ומובן הצורך בעשיית נס מיוחד לכל אחד מהם — כי, אם היו נשארים כאלו שהארץ לא בלעה אותם, היו יכולים לטעון בנוגע לאלו שנבלעו בארץ, שמאורע זה לא הי' בגלל שחלקו על משה, וראי' לדבר, שישנם כאלו שחלקו על משה ולא נבלעו בארץ, ולכן הוצרך להיות הנס באופן שכל אחד ואחד מאלו שחלקו על משה יבוא על ענשו.

אבל עדיין נשאלת השאלה בנוגע למ"ש "ואת כל היקום אשר ברגליהם":

אם הפירוש ד"היקום גו'" הוא כמו בפ' נח (כנ"ל סט"ו), נמצא, שהי' נס מיוחד גם בנוגע לכל הבהמות כו' של קרח ועדתו, שבכל מקום שהיתה אחת מהבהמות, היתה הארץ נבקעת תחתיו ובולעתה, או שנעשית הארץ מדרון כמשפך והיתה הבהמה מתגלגלת ובאה עד מקום הבקיעה. ואינו מובן: מהו הצורך בנס מיוחד זה, והרי מובן בפשטות ש"לא¹⁰³ עבד קוב"ה ניסא למגנא"?

ולכן, לאחר שרש"י מפרש מ"ש "בקרוב כל ישראל", מוכרח רש"י להוסיף ולפרש גם מ"ש "ואת כל היקום אשר ברגליהם", שלא קאי על הבהמות כו' (שאז נצטרך לומר שהי' נס מיוחד בחנם, כנ"ל), אלא "זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו" (שאז אין צורך בנס מיוחד, כיון שהממון נמצא יחד עמהם, באהליהם כו').

וההסברה בזה:

העונש שניתן לדתן ואבירם ש"פצתה הארץ את פי' ותבלעם ואת בתיהם ואת אהליהם" הוא — ביטול מציאותם של אלו שחלקו על משה, בגלל הרגש מציאותם, היפך הביטול כו'.

וכיון שסיבת תוקף מציאותו של אדם הוא הממון, "שמעמידו על רגליו", הנה כאשר יש צורך לבטל את מציאותו, יש צורך לבטל גם את טיבת מציאותו, ולכן בלעה הארץ גם "את כל היקום אשר ברגליהם", הממון שהעמיד אותם על רגליהם.

ועדיין צריך לבאר מדוע מזכיר רש"י את שמותיהם של בעלי הפירושים: רבי יהודה ורבי נחמ"י, כפי שיתבאר לקמן.

* * *

כא. ע"פ האמור לעיל (סכ"א) שבכל א' מב' הפירושים יש קושי: בפירוש של ר"י, "כל מקום שהי' אחד מהם בורח הארץ נבקעת מתחתיו ובולעתו" — "הלא כבר נאמר ותפתח הארץ את פי' ולא פיותי'", ובפירוש של ר"נ, "שנעשית הארץ מדרון כמשפך וכל מקום שהי' אחד מהם הי' מתגלגל ובא עד מקום הבקיעה" — שמשמעות הכתוב "ותפתח הארץ את פי' ותבלעם .. בקרב כל ישראל" היא שמאורע הבליעה עצמו הי' "בקרוב כל ישראל" — צריך להבין: מהו סברת המחלוקת של ר"י ור"נ, שכל א' מהם מפרש באופן מסויים, למרות הקושי שבפירושו?!

וההסברה בזה:

(103) ראה לקו"ש חט"ז ע' 79. וש"נ.

(102) פרש"י קרח שם, ז.